

SUUREN VALIOKUNNAN LAUSUNTO 8/2006 vp

Hallituksen esitys Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä kesäkuuta 2006 lähettäessään hallituksen esityksen Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 67/2006 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi ulkoasiainvaliokuntaan samalla määrännyt, että suuren valio-

kunnan on annettava asiasta lausunto ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- puhemies Paavo Lipponen,
- ministeri Paula Lehtomäki.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Roomassa lokakuussa 2004 tehdyn sopimuksen Euroopan perustuslaista liitteineen ja pöytäkirjoineen.

Sopimus Euroopan perustuslaista on Euroopan unionin jäsenvaltioiden välinen kansainvälinen sopimus. Perustuslakisopimus korvaa eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta voimassa olevat sopimukset, joihin Euroopan unioni perustuu. Uuteen sopimukseen perustuva Euroopan unioni on oikeudellisesti ja poliittisesti olemassa olevan Euroopan unionin seuraaja. Uudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat perussopimusten selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen, unionin toi-

minnan tehostaminen ja unionin tuominen lähemmäksi kansalaisia.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Lailla kumotaan Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annettu laki, Amsterdamin ja Nizzan sopimusten voimaansaattamislait sekä vuoden 2003 laajentumissopimuksen voimaansaattamislaki. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Suuri valiokunta on käsitellyt useaan otteeseen perustuslakisopimuksen sisältöä sopimuksen valmistelun eri vaiheissa. Valiokunta esitti kokonaisnäkemyksensä tehdystä sopimuksesta valtioneuvoston selonteon (VNS 6/2005 vp) käsiteltyä yhteydessä (SuVL 2/2006 vp). Valiokunta toistaa lausunnossa esittämänsä myönteisen arvon sopimuksen sisällön hyväksyttävyydestä ja sopimuksen ratifiointin tarpeellisuudesta.

Suuri valiokunta esitti lausunnossaan, että eduskunta ilmaisisi vastauksessaan valtioneuvostolle selkeän tukensa Euroopan unionin yhteiselle kehittämiselle ja valmiutensa ratifioida perustuslakisopimus. Eduskunta hyväksyikin selonteon käsiteltyä yhteydessä lausuman, jossa se esitti, että hallitus antaa eduskunnan käsiteltäväksi esityksen Euroopan unionin perustuslakisopimuksen hyväksymisestä.

Perustuslakisopimus on hyväksytty 15 jäsenvaltion parlamentissa ja/tai kansanäänestyksessä. Näistä eräissä ratifiointimenettelyn loppuun saattaminen on vielä kesken. Suomi olisi siten 16. sopimuksen hyväksyvä jäsenvaltio. Lisäksi Bulgaria ja Romania ovat hyväksyneet sopimuksen liittymissopimuksensa ratifiointin yhteydessä. Sopimusta ei ole hyväksytty kahden jäsenvaltion kansanäänestyksessä, ja ratifiointimenettely on kesken seitsemässä jäsenvaltiossa. Valiokunnan tiedossa ei ole, että sopimuksen hyväksymis- ja ratifiointimenettely olisi aktiivisesti käynnissä viimeksi mainituissa jäsenvaltioissa.

Viimeaikaisessa perustuslakisopimusta koskevassa eurooppalaisessa keskustelussa on noussut esille tarve käydä jatkossa neuvotteluja Euroopan unionin sopimus pohjasta tulevaisuudessa. Suuri valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa kaikkien jäsenvaltioiden allekirjoittama ja enemmistön hyväksymä perustuslakisopimus on lähtökohtana. Valiokunta korostaakin selonteon yhteydessä esittämänsä näkemystä siitä, että jokainen ratifiointipäätös vahvistaa osaltaan sopimuksen hyväksyttävyyttä mahdollisia jatkoneuvotteluja ajatellen.

Perustuslakisopimus on kokonaisuutena valiokunnan mielestä selkeä askel eteenpäin Euroopan unionin kehittämisessä. Se selkeyttää unionin oikeusjärjestelmää ja tehostaa unionin toimintakykyä sekä vahvistaa unionin demokraattisuutta ja kansalaisten asemaa. Sopimus on kuitenkin lukuisia kompromisseja sisältävä kokonaisuus. Mikään jäsenvaltio — Suomi mukaan lukien — ei saavuttanut neuvotteluissa kaikkia tavoitteitaan. Tämän vuoksi valiokunta painottaa, että sopimuksen hyväksyminen eduskunnassa merkitsee sitoutumista sopimukseen kokonaisratkaisuna. Se ei sen sijaan merkitse sitä, että Suomen — tai minkään muunkaan sopimuksen jo hyväksyneen jäsenvaltion — voitaisiin katsoa sitoutuneen jokaiseen sopimuksen sisältämään yksittäiseen ratkaisuun tai määräykseen yhteydestään irrotettuna. Mahdollisten jatkoneuvottelujen osalta tämä tarkoittaa sitä sinänsä itsestään selvää lähtökohtaa, että sopimuksen jo hyväksyneet jäsenvaltiot ovat sopimusmuutosten valmistelun suhteen samassa asemassa kuin sopimuksen hylänneet ja hyväksymättä jättäneet jäsenvaltiot.

Eurooppa-neuvoston päätelmissä 15. ja 16. kesäkuuta 2006 annettiin puheenjohtajavaltio Saksalle toimeksianto esittää vuoden 2007 ensimmäisellä puoliskolla kokoontuvalle Eurooppa-neuvostolle jäsenvaltioiden kattavaan kuulemiseen perustuva tilannearvio perustuslakisopimuksesta käytävästä keskustelusta ja selvitys tulevan kehityksen mahdollisista vaihtoehdoista. Suomi valmistelee syyskauden 2006 puheenjohtajavaltiona selvitystä käymällä kahdenkeskiset neuvottelut jokaisen jäsenvaltion kanssa. Tarkoituksena on antaa tilanteesta alustava arvio Saksalle. Suuri valiokunta on perustuslakisopimuksen hyväksymistä ja voimaansaattamista tarkoittavan lakiesityksen yhteydessä kuullut kahdenvälisiä neuvotteluja pääministerin valtuuttamana käyvää ministeri Paula Lehtomäkeä. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää myönteisenä Suomen hallituksen aktiivisuutta perustuslakisopimusprosessin käynnissä pitämiseksi. Varsinaisia tuloksia voidaan realistises-

ti kuitenkin odottaa vasta Saksan puheenjohtajuuskaudella Ranskan ja Alankomaiden vaalien jälkeen.

Valiokunta on hallituksen esityksen käsitteilyn yhteydessä kuullut myös puhemies Paavo Lipposta, joka osallistuu Italian sisäasianministeri Giuliano Amaton johdolla toimivaan epäviralliseen perustuslakisopimuksen tulevaisuutta selvittelevään ns. viisaiden henkilöiden ryhmään.

Perustuslakisopimus täyttää pääosin ne tavoitteet, jotka sille asetettiin Suomessa ja eu-

rooppalaisella tasolla. Suuri valiokunta puoltaa siten sopimuksen hyväksymistä. Samalla valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto pitää eduskunnan ajan tasalla perustuslakisopimusprosessin etenemisestä.

Lausunto

Lausuntonaan suuri valiokunta esittää,

että ulkoasiainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Vilén /kok
vpj. Antti Kaikkonen /kesk
Kimmo Kiljunen /sd
jäs. Eero Akaan-Penttilä /kok
Arja Alho /sd
Arto Bryggare /sd
Merikukka Forsius /vihr
Heidi Hautala /vihr
Pertti Hemmilä /kok
Toimi Kankaanniemi /kd
Mari Kiviniemi /kesk
Johannes Koskinen /sd
Risto Kuisma /sd

Markku Laukkanen /kesk
Susanna Rahkonen /sd
Juha Rehula /kesk
Jouko Skinnari /sd
Astrid Thors /r
Kimmo Tiilikainen /kesk
Kari Uotila /vas
Jan Vapaavuori /kok
Matti Väistö /kesk
vjäs. Tuija Nurmi /kok
Pentti Tiusanen /vas
Jutta Urpilainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Suuri valiokunta antaa lausunnossaan tukensa sille, että lokakuussa 2004 allekirjoitettu sopimus Euroopan unionin perustuslaista liitteineen ja pöytäkirjoineen ratifioitaisiin ja hyväksyttäisiin Suomessa. En yhdy suuren valiokunnan lausuntoon, koska valiokunta ei ole esittänyt kantansa tueksi riittäviä perusteluita. Perustuslaki ja sen ratifiointi eivät ole Suomen etujen mukaisia.

Perustelut EU:n perustuslain ratifioimatta ja hyväksymättä jättämiselle Suomessa olen esittänyt suuren valiokunnan lausuntoon (SuVL 2/2006 vp) tekemässäni eriävässä mielipiteessä. Viittaan myös ulkoasiainvaliokunnan mietintöön (UaVM 2/2006 vp) jätetyssä ensimmäisessä vastalauseessa esitettyihin perusteluihin. Lisäksi totean, että perustuslaki ei voi tulla esitetyssä muodossa koskaan voimaan, koska se on hylätty kahdessa kansanäänestyksessä.

EU:n perustuslakiehdotuksen ratifioinnin käsittely tulee jättää maaliskuussa 2007 valittavan

uuden eduskunnan harkittavaksi. Käsittelyllä ei ole kiire, koska perustuslaki on hylätty Ranskan ja Hollannin kansanäänestyksissä eikä useassa jäsenmaassa ratifiointikäsittelyä ole vielä edes aloitettu. Näin ollen Suomessa on aikaa käydä asiasta laaja kansalaiskeskustelu. Se on mahdollista, kun sekä perustuslaki että EU-jäsenyys kokonaisuudessaan nostetaan eduskuntavaalien yhdeksi keskeiseksi teemaksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että ulkoasiainvaliokunta ei esitä Euroopan unionin perustuslain ratifiointia ja

että ratifiointia koskevan asian käsittely lopetetaan vuoden 2006 valtiopäivillä ja siihen palataan mahdollisesti vuoden 2007 eduskuntavaalien jälkeisillä valtiopäivillä.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 2006

Toimi Kankaanniemi /kd

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Jo pitkään on ollut selvää, että EU:n perustuslakisopimus ei tule esitetyssä muodossa voimaan, vaan tarvitaan jatkoneuvotteluja sellaisen ratkaisun löytämiseksi, jonka kaikki jäsenvaltiot, mukaan lukien Ranska ja Alankomaat, voivat hyväksyä. Näihin neuvotteluihin myös Suomen kannattaisi valmistautua pohtimalla niitä mahdollisia muutostarpeita, jotka eivät nyt esitetyssä perustuslakisopimuksessa toteutuneet, sekä arvioimalla millaisia sosiaalista ja ekologista ulottuvuutta vahvistavia elementtejä sopimukseen tulisi lisätä vastapainoksi varsin ehdottomille sisämarkkinamääräyksille, jotta kansalaisten epäluottamus ja kriittinen asenne Euroopan unionia kohtaan vähenisi. Näistä syistä sopimuksen ratifiointi tässä vaiheessa ei mielestämme ole perusteltua.

Tänä syksynä Suomi käy EU:n puheenjohtajamaana kahdenkeskisiä keskusteluja muiden jäsenvaltioiden edustajien kanssa voidakseen antaa tilannekartoituksen seuraavalle puheenjohtajamaalle Saksalle. Kuten valiokunnan lausunnostakin käy ilmi, varsin yleinen käsitys on, ettei tuloksia voida saada aikaan ennen Ranskan ja Alankomaiden vaaleja. Uuden sopimusesityksen saamiseen kuluu siis vielä hyvän aikaa, ja silloinkin sen ratifiointi jokaisen jäsenvaltion parlamentissa vaatii aikaa. On selvää, ettei nyt

istuvan eduskunnan ratifiointi jouduta sopimuksen voimaantuloa, vaan ensi vuoden maaliskuussa valittava eduskunta joutuu aikanaan ottamaan kantaa uuteen sopimusehdotukseen.

Mielestämme Suomen puheenjohtajamaana tulisi nyt keskittyä tunnusteluneuvotteluihin ja toimia sen suuntaisesti, että aikanaan neuvoteltu sopimus alistetaan kansanäänestykseen kaikissa EU-jäsenmaissa samanaikaisesti järjestettävässä kansanäänestyksessä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella esitämme, että suuri valiokunta toteaa lausuntonaan ulkoasiainvaliokunnalle,

että EU:n perustuslakisopimusta ei tule tässä vaiheessa ratifioida,

että Suomen on muiden jäsenmaiden kanssa ponnisteltava sellaisen sopimuksen aikaansaamiseksi, joka on kaikkien jäsenmaiden hyväksyttävissä ja

että Suomi toimii siten, että aikanaan neuvoteltu uusi sopimus alistetaan kansanäänestykseen kaikissa jäsenmaissa samanaikaisesti järjestettävässä kansanäänestyksessä.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 2006

Kari Uotila /vas

Pentti Tiusanen /vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 3

Perustelut

Yhdymme muilta osin valiokunnan lausuntoon, mukaan lukien se, että perustuslakisopimus tulee ratifioida, jotta jatkoneuvotteluille olisi olemassa pohja.

Ehdotus

Katsomme kuitenkin, että valiokunnan lausunnon perusteluosaan olisi tullut lisätä seuraava kappale:

"Kun sopimus tulee aikanaan lopullisesti voimaansaatettavaksi, jäsenmais-

sa olisi sen euroopanlaajuisen hyväksyttävyyden vahvistamiseksi varauduttava järjestämään kansanäänestys samanaikaisesti kaikissa maissa kunkin jäsenmaan kansallisten määräysten mukaisesti. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi vuoden 2009 EU-parlamenttivaalien yhteydessä."

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 2006

Merikukka Forsius /vihr
Heidi Hautala /vihr